

**Промова німецького професора
Ганнеса Кнаппа,
члена ради Європейського фонду збереження природної
спадщини, на урочистій церемонії вручення Премії
«EuroNatur» 2022, українському природохоронному руху
«Вільний Свидовець» (Free Svydovets), німецькій
природоохоронниці пані Антьє Гротус та українському
професору доктору Федору Гамору,
13 жовтня 2022 р в німецькому замку Майнау.
(переклад з німецької мови молодшої наукової співробітниці
Карпатського біосферного заповідника Вікторії Губко).**

Вступна частина

Щороку вручення премії EuroNatur є особливою, навіть зворушливою подією. Як правило, цей захід присвячено зустрічі та обміну ідеями між людьми, які не тільки пов'язані з роботою нашого фонду EuroNatur, але й самі беруть активну участь в житті громадянського суспільства в той чи інший спосіб.

Вже 15 років як стало доброю традицією відмічати цю особливу подію в особливому місці - замку Майнау. Це місце особливої харизми та історії, місце найкращого садового мистецтва та регіональної культури, місце, де черпаєш знання про відносини між людиною та природою.

Майнау — це острів не тільки за географічним визначенням, але й символічне місце проведення церемонії нагородження - острів у переносному сенсі, острів роздумів і віддаленості від проблем буремного світу, який зараз вийшов з ладу. Сьогодні ми переживаємо час великої невизначеності, час, коли одна криза слідує за іншою.

Гарячі точки виникли на всіх континентах нашої прекрасної Землі. У Європі щодня нищиться природа, забруднюються ґрунти, повсюдні випадки поганого поводження з тваринами, річки перегороджуються дамбами та осушуються болота, видобуваються корисні копалини, накопичуються відходи, ліси вирубуються, а люди змушені мігрувати.

Вже більше семи місяців в посеред Європи йде війна, і кожен день у цій війні гинуть люди, руйнуються міста та інфраструктура, знищується природа.

Премія EuroNatur 2022 тематично присвячена лісу як центральній частині європейської природної спадщини, і сьогодні її присуджують спільно трьом ініціативам, які працюють незалежно одна від одної в різних умовах, але однаково сміливо та пристрасно, з усією досвідченістю, наполегливістю та великою особистою відданістю справі порятунку лісів.

Три розповіді, які я вам зараз представляю, передусім присвячені охороні лісів. Але всі три історії також мають дотичність до корисних копалин та клімату, вони також про людей і батьківщину, про політику та громадянське суспільство. Йдеться про прийняття особистої відповідальності за захист наших природних основ життя.

Але перш ніж я розповім про лісових рятівників та їхню відданість, спершу кілька думок про ліс.

1. Тема – ліс

Скрізь на землі, де клімат забезпечує достатню кількість вологи та тепла, створені умови для росту дерев та утворення лісів. Ліси, клімат і водний баланс тісно пов'язані і взаємозалежні. З післяльодовиковим потеплінням клімату ліси поширювалися вздовж великої частини Європи в межах природних кордонів, які були продиктовані впливом моря, сухими чи вологими лісорослинними умовами та коротким літом. Європа була майже повністю вкрита лісами. Ліси є втіленням «первісної природи» та ядром європейської природної спадщини.

Але в Європі давно вже немає пралісів, за винятком дуже небагатьох залишків. Протягом тисячолітньої історії заселення континенту людиною вони зникли в результаті кількох етапів суцільної лісозаготівлі, а згодом були перетворені на культурні ландшафти. В більшості лісів тривалий час проходило господарювання, їх надмірно експлуатували, від чого лісові масиви занепадали та деградували. 300 років тому це дало початок формулюванню концепції стійкості (сталості), яка протягом останніх 30 років стала основним принципом усієї економічної діяльності та життя людини в широкому розумінні.

Із запровадженням стійких принципів лісового господарювання понад 200 років тому ліси систематично відновлювалися, за ними здійснювався відповідний догляд, площа лісів була збільшена, а їх стан значно покращився. Беззаперечно це було велике історичне досягнення тоді ще молодій лісовій науці.

З одного боку, стан лісу є дзеркалом клімату, а з іншого – вони чинять стабілізуючий вплив на клімат. Ліси створюють тінь, охолоджують поверхню землі через механізм випаровування, створюють прохолодний клімат для ряду інших видів, регулюють водний баланс в межах ландшафту та захищають ґрунти від ерозії. Вони є важливою частиною біологічного різноманіття і водночас оселищем для понад двох третин тварин і рослин нашої планети.

Ліси є хребтом і легенями біосфери водночас, це найважливіша наземна екосистема, яка відіграє ключову роль в стабілізації клімату. Чим вони старші й більші за площею, тим ефективніші для стабілізації клімату, і тим більше їх різноманіття з точки зору складу і біомаси, включаючи мертву деревину, тим більша їх довершеність як екосистеми.

Протягом десятиліть ліси зазнавали жорсткого тиску через експлуатацію, яка вела до знищення. Це стосується не лише тропічних лісів, але й лісів помірної зони, зокрема в межах Європи, а отже, і Німеччини.

Надмірна експлуатація та знищення лісів посилюють зміну клімату. Енергетична криза та війна ведуть до більш інтенсивної лісозаготівлі як в Україні, так і в Росії, а також у Німеччині та, зрештою, у всьому світі.

Суцільна вирубка лісів для виробництва нібито «кліматично нейтральних видів палива» - пелетів, будівництво вітряних електростанцій у закритих лісових ландшафтах і розробка старих лісів для того, щоб використати буре вугілля, яке залягає під ними, для вироблення «чистої електроенергії» — це насправді хибний шлях, який йде в розріз з ідеями збереження клімату.

З іншого боку, порятунок лісів, особливо старовікових, від деградації передбачає не лише збереження біологічного різноманіття, але й захист клімату в той же час.

З моменту свого заснування діяльність EuroNatur особливо присвячена саме темі збереження лісових екосистем у різних європейських країнах. Румунський природоохоронний активіст Габріель Паун був удостоєний премії EuroNatur у 2016 році. Разом зі своєю неурядовою організацією «Agent Green» він розкрив махінації та змову між представниками деревопереробного бізнесу та лісового політичного лобі в Румунії та мобілізував громадянське суспільство, щоб зупинити вирубку пралісів у Румунських Карпатах. .

Але тепер повернемося до лісових рятівників, яких ми відзначаємо премією EuroNatur 2022.

2. Переможці 2022 року

Рух «Вільний Свидовець» – Free Svydovets, або Давид проти Голіафа

Свидовець — гірський масив посеред Українських Карпат, за 260 кілометрів на південний схід від Ужгорода, центру Закарпатської області, і за 25 кілометрів на північ від географічного центру Європи, виміряного геодезистами Австро-Угорської монархії у 1887 році ([https://de.wikipedia.org/wiki/File:Center_of_Europe_-_monument_nearby_Rakhiv_-_Ukraine_\(5647-49\).jpg](https://de.wikipedia.org/wiki/File:Center_of_Europe_-_monument_nearby_Rakhiv_-_Ukraine_(5647-49).jpg)). Тиса, одна з найбільших приток

Дунаю, бере свій початок саме на схилах Свидовецького масиву. Гірські ліси захищають схили гір від ерозії, регулюють водний баланс і живлять численні струмки і потоки. Чисті букові та

мішані гірські ліси з бука та явору, а також ялиці та смереки, високогірні смерекові чисті ліси та криволісся з сосни гірської в субальпійському поясі вкривають гори та долини, наче багате зелене вбрання, красу якого не описати словами.

Протягом багатьох років попит європейського ринку на деревину серед іншого задовольнявся сировиною, отриманою в результаті незаконних рубок в Карпатах, у тому числі зі Свидовецького масиву.

У 2016 році було оголошено про плани побудувати гірськолижний мегакурорт, який наче б то мав сприяти розвитку місцевої економіки та створити робочі місця. Підхід ініціаторів і влади, запланований розмір і обсяг інвестицій, а також очікуваний вплив на природу, навколишнє середовище і соціальну структуру цього віддаленого гірського регіону в серці Карпат важко уявити і виглядає він як сюрреалістичний трилер.

Передбачалося приватизувати 1430 га державної землі, побудувати 230 км гірськолижних трас з 23 витягами та 17 пунктами прокату спорядження, побудувати 390 житлових будинків, 60 готелів, 120 ресторанів, 10 торгових центрів, 2 відділення банків, 3 спортзали, 5 багатоповерхових паркінгів на 6000 паркомісць. Це мав бути найбільший гірськолижний курорт Європи, «відпочинковий комплекс» із щоденною пропускнуою спроможністю 22 тисячі туристів, який обслуговували б 5 тисяч працівників сфери обслуговування.

(https://brunomanser.ch/waldkarpaten/upload/docs/bmf_report_the_svydovets_case.pdf)

Ці плани спочатку викликали опір місцевих жителів, коли на основі думки всього-на-всього 20 мешканців було схвалено проект шляхом сумнівного опитування громадян. Пан Орест Дель-Соль, фермер з гірського регіону, який представляє європейський сільськогосподарський кооператив «Longo mai», який живе неподалік Свидовця на невеликій фермі (<https://www.prolongomai.ch/>) та його донька Іріс Дель-Соль разом із мешканцями трьох сіл, які входили в плани забудовників, та десятком національних екологічних організацій у 2017 році організували ініціативну групу «Вільний Свидовець» як один із перших масових екологічних рухів в Україні.

Він об'єднує місцевих активістів, які вболівають за збереження лісових екосистем, науковців, екологічні та правозахисні організації зі спільною метою захистити Свидовецький масив від знищення запланованим мега-

курортом та врятувати його визначні природні цінності як основу подальшого добробуту і джерело життя для місцевого населення (<https://freesvydovets.org/en/>).

Активісти «Вільного Свидовця» оприлюднили план забудівлі, подали скаргу проти нього, повідомили ЗМІ, заручилися міжнародною підтримкою та організували звернення з протестом проти будівництва до українського Уряду з вимогою зупинити ці плани та натомість просувати проекти з розвитку сталого сільського розвитку.

Окрім «Longo mai» та інших національних та міжнародних громадських організацій, наприклад «Екосфера», «Еколтава», «Європейський громадський форум», «Європейське товариство дикої природи», «Всесвітній фонд дикої природи в Україні», рух «Free Svydovets» отримав значну підтримку від Фонду Бруно Мансера в Базелі з кампанією «Збережемо лісові Карпати» в 2018 році.

Бруно Мансер (*1954) шість років жив із корінним населенням серед лісів на Борнео та став свідком жорстокого знищення тропічних лісів компаніями, що займаються деревообробкою та виробництвом пальмової олії. Ефектними акціями протесту та 60-денним голодуванням перед парламентом Швейцарії він боровся за збереження тропічних лісів і прав корінних народів. У 1992 році він заснував фонд Бруно Мансера, а через вісім років зник безслідно в тропічних лісах Борнео.

«Хто розуміє і не діє, той на справді не розуміє» — один із девізів, який вів його по життю. Цей вислів також взяв собі за мотто рух «Вільний Свидовець». Учасники руху розуміють проблему і діють відповідно. Цей рух - про домівки простих людей, про ліси як основу біосфери, про воду як джерело всього живого, про здорові, функціональні ландшафти. Але це також і про «природні багатства» в іншому значенні, тобто як джерело прибутку для олігархів.

У дослідженні, опублікованому у 2019 році, «Вільний Свидовець» розкрив справжні мотиви та оприлюднив імена спонсорів мегапроекту, зробив прозорими змови інвесторів, політиків та працівників державних органів влади. «Справа Свидовця є прикладом поєднання державних і приватних інтересів, а також змови інвесторів і чиновників» (https://brunomanser.ch/waldkarpaten/upload/docs/bmf_report_the_svydovets_case.pdf).

Саме завдяки сміливій самовіддачі «Вільного Свидовця» абсурдний масштабний проект досі не реалізований. Необхідно зберігати пильність. «Вільний Свидовець» все ще потребує нашої підтримки в боротьбі Давида з Голіафом.

На сьогоднішньому нагородженні в Майнау активістів «Вольного Свидовця» представлятиме Аделіна Захарченко. Її супроводжуватиме Лукас Страуманн, керуючий директор Фонду Бруно Мансера.

Незважаючи на свою молодість, у Аделіни Захарченко неординарний життєвий шлях. Вона вивчала менеджмент у своєму рідному місті Полтава на сході України, працювала бухгалтером у металургійній компанії та керувала «безвідходним цехом» як незалежний підприємець.

Аделіна працювала в напрямку підвищення обізнаності щодо управління відходами в ГО «Еколтава» з 2018 року та була задіяна в русі «Вільний Свидовець» з 2019 року.

Вона організовує заходи та керує кампаніями, надає інформацію про незаконні вирубки лісів, консулює школи та місцеві органи влади щодо запобігання накопиченню відходів, питань клімату та енергії, а також надає рекомендації щодо комунікаційних процесів. Як приклад, планування та реалізація «Зеленого табору» з понад 100 молодими активістами у Свидовці у липні 2019 року. У серпні 2022 року вона організувала візит депутата Європарламенту від «Партії зелених» Віоли фон Крамон до Свидовця та зустрічі з жителями регіону.

Аделіні довелося втекти з батьківщини після нападу росії в лютому. З березня 2022 року вона працює у Фонді Бруно Мансера в Базелі як представниця «Вільного Свидовця» та займається допомогою біженцям. Сьогодні вона отримує премію EuroNatur від імені руху «Вільний Свидовець». Це також символ Вільної України!

А тепер давайте перемістимося з Карпат в Північний Рейн-Вестфалію. Тема незмінна - ліс і природні багатства, клімат і дім, висока моральність та мужність...

Антъє Гротус – жінка з Гамбахського лісу

Кельнська низовина є одним з найменш заліснених районів Німеччини. Але все ще є залишки лісу, який існував тут з часів післяльодовикової реколонізації як рідкісний приклад безперервності існування лісових екосистем протягом тисячоліть. Гамбахський ліс, спочатку названий «Die Bûrge», що походить від слова «захищати», — це ліс, у якому писалася історія. Ще у VIII столітті Арнольд фон Арнольдсвейлер, який пізніше був канонізований, відібрав цей ліс у імператора Карла Великого та повернув його жителям регіону як народну власність (https://de.wikipedia.org/wiki/Hambacher_Forst).

У 21 столітті цей ліс став ареною однієї з найбільших поліцейських операцій в історії Федеративної Республіки та символом опору громадянського суспільства планомірному та узаконеному державою знищенню природи та ландшафту, сіл і церков; він став символом опору проти вирубки лісів і виселення людей, символом боротьби проти

знищення батьківщини. Це рух за збереження природних і культурних цінностей, за майбутнє, в якому варто жити.

Всього кілька десятиліть тому Гамбахський ліс займав понад 4500 гектарів як закритий лісовий масив. Листяний ліс, як у казці, зі старими дубами, буками та грабами, тваринним та рослинним світом, був гарячою точкою біологічного різноманіття в малолісистому сільськогосподарському регіоні. Через заболоченість ґрунту Бюрге не було знищено.

Але під лісом знаходяться поклади вугілля. Це буре вугілля, утворене зі стовбурів пралісів мільйони років тому. Воно залягає відносно близько до поверхні, його видобувають відкритим методом і використовують на великих електростанціях для виробництва електроенергії. Технологія, яка разом із нафтою та газом забезпечила економічне зростання та процвітання у минулому столітті, але водночас спричинила нагрівання земної атмосфери а, отже, зміну клімату.

Наприкінці 1960-х років Гамбахський ліс, як його зараз називають, частинами скуповувала енергетична компанія Rheinbraun AG, а сьогодні працює як RWE Power AG. Села спустошувалися, занепадали, люди виїжджали.

Місцеві протести майже не помічалися, а опір церковних кіл протягом десятиліть також залишався без уваги. У 1995 році Федерація охорони навколишнього середовища та природи Німеччини оскаржила затвердження 2-го оперативного рамкового плану. Судовий процес у всіх інстанціях завершився у 2006 році відхиленням конституційно обґрунтованої скарги. Гігантські екскаватори безперервно розорюють ліс.

Коли в 2004 році стало відомо про плани перенести автомагістраль А 4 на околиці Буїра, став очевидним намір розкопати решту Гамбахського лісу, і тоді знову активізувалися протести. У 2006 році була заснована громадська ініціатива «Buirer für Buir» - «Буїрці за Буїр», яка через два роки була внесена до реєстру об'єднань як громадська організація (<http://buirerfuerbuir.de/>).

Одним із членів-засновників є Антьє Гротус. Вона вивчала екотрофологію, працює позаштатним лектором та з 1994 року живе зі своєю родиною в Буїрі на краю Гамбахського лісу. Її особисто зачіпає промислова розробка цього лісового масиву, і вона прагне підтримувати якість життя у своєму рідному місті Буїр. Також Антьє переймається долею лісу, який є невід'ємною частиною того, що ми називаємо «якість життя».

У 2004 році вона навіть не підозрювала, що незабаром стане прикладом для наслідування, беручи участь в одному з найбільших громадських рухів протесту проти заподіяння шкоди навколишньому середовищу та за збереження клімату в історії Федеративної Республіки.

На жаль, формат мого виступу не дозволяє розповісти всю історію боротьби за Гамбахський ліс. Матеріалу вистачило б для програми конференції на кілька днів! Я можу лише послатися на зворушливий документальний фільм «Die rote Linie» (Червона лінія) і документальний фільм «10», які випустила кінокомпанія "Kettler" з Дортмунду 14 квітня цього року, і спробувати коротко окреслити роль Антьє Гротус у цій драматичній події.

14 квітня 2012 року рештки Гамбахського лісу заповнили екологічні активісти, щоб зупинити подальшу вирубку лісу, адже щороку 80 гектарів потрапляє під бензопили, а гігантські екскаватори просуваються далі. Серія затримань учасників мітингу поліцією з подальшими повторними пікетами активістів тривали до листопада.

Гру в «захоплення» лісу екоактивістами та його «розчищення» поліція повторювала кілька разів у 2013 - 2014 роках. Обидві сторони грають в цю «гру» все більш і більш завзято.

В підтримку Паризької Всесвітньої кліматичної конференції 2015 року Антьє Гротус організовує антивугільний живий ланцюг і ініціює кліматичний спортивний забіг «Біжи за своє життя» через ліс Гамбах, проводить демонстрації «Обери життя замість вугілля», організовує інші заходи.

У 2015 році молоді активісти будують будиночки на деревах у Гамбахському лісі і займають їх. У 2016 році сутички між поліцією та мешканцями лісових будиночків загострилися.

Антьє Гротус намагається діяти як посередник, розробляє мирний план, шукає переговори з «RWE Power», акції якої впали на 50% у 2015 році в результаті протестів. У 2016 році вона запустила петицію «Врятуй Гамбахський ліс і збережи клімат», яку підтримали десятки тисяч людей по всій Німеччині. У 2017 році вона запустила акцію «Червона лінія А4», в якій взяли участь дві з половиною тисячі людей.

У листопаді 2017 року на Всесвітній кліматичній конференції в Бонні Антьє Гротус була визначена німецьким представництвом Фонду «CARE – Міжнародне об'єднання заради взаємної підтримки і допомоги» одним із 12 «кліматичних героїв світу». У 2018 році вона була включена до комісії федерального уряду з питань видобутку вугілля як представник громадянського суспільства та вела переговори з експертами з питань енергетики та корпоративними менеджерами щодо регульованої відмови від вугілля (<https://hambachfrau.de/ag/links/>).

У 2018 році знову загострилися сутички між поліцією та мешканцями будиночків на деревах. Зупинка вирубки лісу, попередньо здобута Федерацією охорони навколишнього середовища та природи Німеччини у суді, скасовується, і уряд федеральної землі організовує розчищення та знесення дерев'яних будиночків у Гамбахському лісі через нібито

недотримання правил протипожежної безпеки. У вересні задіяно 4000 поліцейських і важка техніка, а людей виселяють із будиночків на деревах за допомогою підйомних платформ. Лише тоді, коли в ДТП гине журналіст, розчистку припиняють.

У результаті була написана пісня «Хамбі» з приспівом «Хамбі залишається». 5 жовтня Вищий адміністративний суд Мюнстера поставив під сумнів законність зносу будиночків та наказу про евакуацію, проте 31 грудня 2018 року термін дії затвердження операційного плану все одно закінчився.

З колишніх 4500 га Гамбахського лісу залишилося лише 200 га. Без років боротьби тисяч людей, без двадцятирічного професійного «марафону» Антьє Гротус на захист клімату та збереження лісів, і ці залишки були б викорчовані і розкопані. Підсумок своєї діяльності Антьє озвучила так: «Гамбахський ліс є символом того, що позицію громадянського суспільства необхідно брати до уваги».

Активна діяльність триває, Антьє Гротус є членом парламенту землі Північний Рейн-Вестфалія з червня 2022 року (<https://www.antjegrothus.de/>). 5 жовтня 2022 року уряд цієї землі вирішив запровадити поступову відмову від бурого вугілля до 2030 року, щоб зберегти залишки Гамбахського лісу і охороняти його разом з іншими ділянками. Марафон триває...

Давайте ще раз перемістимося в просторі - назад в Українські Карпати до нашого третього лауреата-лісового рятівника.

проф. д-р Федір Гамор – «світило європейської лісової охорони»

- саме так переможець премії EuroNatur 2013 др. Маріо Ф. Броджі охарактеризував нашого спільного друга і колегу Федора Гамора (https://mariobroggi.li/wp-content/uploads/2019/11/180810_Fedir-Hamor.pdf). Я теж вже двадцять років дружу та підтримую професійні зв'язки з Федором Гамором і надзвичайно вдячний за роки тісної співпраці заради збереження європейських букових лісів. Я відчуваю особливе хвилювання, шановний Федоре, через те, що маю честь сказати кілька слів про вас, але все рівно я зможу озвучити лише невеликий відрізок вашого великого життєвого шляху.

Заповідний масив Уголька-Широкий Луг простягається від підніжжя гір на висоті 400 м до висоти 1501 м площею 15974 га. Тут знаходиться найбільший у Європі суцільний буковий праліс площею близько 8500 га. Як показали спільні дослідження Карпатського біосферного заповідника (КБЗ) і Швейцарського федерального інституту лісових, снігових і ландшафтних досліджень (WSL), це праліси, яких практично не торкнулася діяльність людини. До речі, відкриттю карпатських пралісів в Україні для Європи та знайомству з Федором Гамором ми завдячуємо колишньому лауреату премії EuroNatur др. Маріо Броджі.

Під час екскурсії з нагоди міжнародної конференції «Природні ліси в помірній зоні Європи – цінність і використання», організованої Карпатським біосферним заповідником та WSL, прозвучала ідея номінації букових пралісів Карпат до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Отже, об'єкт Всесвітньої спадщини народився в Угольському пралісі.

Разом з колективом КБЗ під керівництвом Ф. Гамора над номінаційним досьє для букових пралісів Карпат працював проф. Іван Волошук, колишній директор Татранського національного парку у Словаччині. У 2007 році шість ділянок з України та чотири ділянки зі Словаччини були внесені до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО як серійний транснаціональний об'єкт, таким чином визнаючи «видатну всесвітню цінність» букових лісів.

За рекомендацією Гамора та Волошука Україна та Словаччина підтримали розширення об'єкту з метою включення старовікових букових ліси Німеччини, які були внесені до Списку в 2011 році. Федір Гамор також зіграв вирішальну роль у подальшому процесі розширення у 2017 та 2021 роках.

Сьогодні серійний транснаціональний об'єкт Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Старовікові ліси та праліси Карпат та інших регіонів Європи» складається з 94 складових частин у 18 країнах Європи. Загалом вони займають площу майже 100 тис. га (<https://whc.unesco.org/en/list/1133>).

Федір Гамор є батьком ідеї та промоутером реалізації цієї комплексної міжнародної спільної діяльності з охорони останніх залишків пралісових ділянок бука лісового в Європі. Він широко й детально задокументував цю історію у двох книгах. У 2019 р. вийшла його книга «Старовікові ліси та праліси Карпат та інших регіонів Європи» (<https://wilderness-society.org/fedir-hamors-new-book-describes-his-fight-for-primeval-beech-forests/>), а в 2022 - «Екодіаманти Європи. Історія номінації букових пралісів до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО» ([http://cbr.nature.org.ua/doc/Ecodiamanty EN.pdf](http://cbr.nature.org.ua/doc/Ecodiamanty_EN.pdf)).

З цієї трибуни я можу висвітлити лише кілька ключових моментів його наукової кар'єри та його багатого життєвого шляху. Федір Гамор народився 1951 року в невеличкому гірському селі біля вже згаданого центру Європи серед карпатських лісів, виріс там, працював у лісокомбінаті та вивчав біологію в Ужгородському державному університеті, який закінчив у 1974 році. Кандидатську дисертацію захистив у 1980 р., докторський ступінь отримав у 1990 р., багато років викладає в різних вищих навчальних закладах Закарпатської області, є членом Екологічної академії наук України та різних наукових комітетів.

Проте наукова робота була лише другорядною діяльністю. Гамор присвятив своє життя охороні старовікових лісів рідного краю. Він був

ініціатором створення великих природоохоронних територій, у 1987 році був призначений директором Карпатського заповідника, який у 1992 році отримав статус біосферного резервату ЮНЕСКО, а згодом неодноразово був нагороджений Європейським дипломом. Багато років був почесним радником Міністра екології та природних ресурсів України, редактором і автором ряду науково-популярних журналів, опублікував понад 1200 науково-популярних статей, у тому числі кількох книг (http://cbr.nature.org.ua/dir_e.htm).

Він присвятив себе регіональному розвитку рідного краю, а також був консультантом в процесі підготовки законопроектів та указів президента, підтримував громадські організації, організовував численні національні та міжнародні конференції, розвивав контакти та співпрацю з колегами на Сході та Заході та зробив Карпатський біосферний заповідник місцем паломництва для дослідників пралісів, лісових екологів та студентів з усієї Європи. І донині він присвячує себе навчанню підростаючих поколінь принципам сталого розвитку.

Федір Гамор отримав численні нагороди за виняткову відданість справі та заслуги. EuroNatur вшановує справу його життя за внесок у збереження європейських пралісів премією EuroNatur 2022.

3. Підсумок

Ліси є центром природної спадщини Європи. Охорона старовікових лісів має важливе значення для збереження біологічного різноманіття та стабілізації клімату. Збереження лісів відображає виклики нашого часу, охоплює проблеми клімату, енергії, води...

Знищення колишніх пралісів і освоєння лісів були передумовою для розвитку нашої цивілізації. А сьогодні передумовою подальшого існування цивілізації є послідовна охорона залишків пралісів.

Лісові рятівники, нагороджені премією EuroNatur 2022, довели, що окремо взята особистість здатна досягти змін, якщо віддається своїй справі всім своїм серцем і розумом. Тут необхідні і мужність, і внутрішня впевненість, і наполегливість. Ну і не забуваймо про підтримку та солідарність інших людей - однодумців.

За плечима наших лауреатів стоять чимало екоактивістів, які займаються охороною лісів. Вони довели, наскільки важливою та необхідною є підтримка громадянського суспільства. Адже відчуття солідарності вселяє надію і додає мужності, щоб не здатися в складні моменти.

За все це ми маємо дякувати лісовим рятівникам і їх однодумцям.

Дякую за увагу.

euRONATUR

IN RECOGNITION OF THEIR OUTSTANDING ENGAGEMENT FOR
THE PROTECTION OF NATURE AND ENVIRONMENT,
IN PARTICULAR FOR THE PROTECTION OF OUR EUROPEAN FORESTS
THE EURONATUR FOUNDATION AWARDS THE

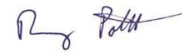
EURONATUR AWARD 2022

TO

ANTJE GROTHUS
PROF. DR. FEDIR HAMOR
AND THE NGO FREE SVYDOVETS

Mainau Island, 13 October 2022

euRONATUR STIFTUNG

Prof. Dr. Thomas Pottthast
President of the EuroNatur Foundation